

הספקטרום האוטיסטי ודילמת הצו הראשון

הורים רבים לילדים על הספקטרום פונים אלינו עם התלבטות בנושא הצו הראשון. בחלק מהמקרים הדילמה דומה – הבן (או לעתים הבת) מאובחן על הספקטרום האוטיסטי בתפקוד גבוה, משתלב בכיתה רגילה ומצליח בלימודיו, וקיבל זימון לצו ראשון. וכעת מה עושים? הבן רוצה להתגייס לצה"ל גיוס רגיל כמו חבריו לכיתה וההורים בדילמה – הוא הסתדר היטב בבי"ס. מדוע שלא יצליח להשתלב גם בשירות צבאי? **הדילמה המרכזית של הורים רבים היא האם נכון לבן להתגייס במסגרת שירות צבאי "רגיל", או שנכון יותר לבקש פטור משירות ולהתגייס כמתנדב/ת.**

להבנתנו ומניסיונונו כאשר מדובר בשירות צבאי רגיל מתוקף חוק שירות חובה, הצבא, ככלל, אינו המסגרת המיטבית לחיילים על הספקטרום האוטיסטי, גם אלה שהם ברמת תפקוד גבוהה מאד. ראשית, חשוב להבין שבחלק משמעותי מהמקרים, גם אם המועמד מבקש להתגייס גיוס רגיל, גורמי בריאות הנפש הצבאיים (ברה"נ) ייקבעו כי אינו כשיר לגיוס ויתנו לו פטור ובכך "יחסכו" את הדילמה. זוהי החלטה קטגורית הנקבעת על סמך האבחון שהאדם הינו על הספקטרום האוטיסטי. באותם מקרים בהם יוחלט שהמועמד שמבקש להתגייס אכן מתאים לגיוס רגיל, ייקבע לו פרופיל נמוך (פרופיל 45) עם סעיפים שימנעו ממנו השתלבות במגוון של תפקידים לרבות תפקידי לחימה (כמובן) ותפקידים רבים אחרים. החיילים שעל הספקטרום ימויינו כחלק מקבוצת כלל חיילי צה"ל, ומגוון התפקידים אליהם ישובצו, במקרים רבים אינו ממצה את יכולותיהם. במקרה כזה, יכולת הבחירה וההחלטה על השיבוץ מצומצמת מאד, וכמו כל חייל ייתכן שיקבלו שיבוץ שאינם מעוניינים בו. גם היחידה הקולטת לא בוחרת את החיילים שישוּבצו אליה, ובמקרה כזה ייתכנו חוסר הבנה וחוסר סבלנות מצד מפקדים וחיילים המשרתים ביחידה לקשיים שמתעוררים אצל החייל ואשר נובעים מהיותו על הספקטרום. **ההמלצה שלנו למועמדים על הספקטרום, המעוניינים לשרת בצה"ל, היא לבקש פטור מגיוס ולהגיש בקשה להתנדבות – וזאת גם אם הם בתפקוד גבוה במיוחד.**

כל מסלולי השירות בהתנדבות, וכל התכניות המיועדות לספקטרום האוטיסטי – מתאימים יותר למועמדים על הספקטרום, ומאפשרים להם מיצוי טוב יותר של כישוריהם לצד מתן תמיכה והסברה למערכת הצבאית ולמפקדים באופן המאפשר יותר הבנה ויכולת התמודדות עם הקשיים הצפויים במהלך השירות. חשוב לדעת כי מגבלות ברה"נ המוטלות באופן ראשוני על כלל המתנדבים על הספקטרום האוטיסטי הינן: איסור לינה בבסיס ואיסור נשיאת נשק. האפשרות ליציאה לקורסים הינה מצומצמת ביותר וכמעט שאינה אפשרית עקב המגבלות הנ"ל והחשש מתנאי הלחץ בקורסים הצבאיים.

נכון להיום, ישנן מספר אפשרויות גיוס במסגרת התנדבות למועמדים על הספקטרום :

גיוס מתנדבים "רגיל" דרך תא מתנדבים – מדובר במסלול ההתנדבות הסטנדרטי שדרכו מתגייסים כל מי שקיבלו פטור משירות ומעוניינים לשרת. במסגרת מסלול זה ישנו שיבוץ יחידני של המועמדים. חיילי תא מתנדבים מחפשים שיבוץ מתאים למועמדים, ולאחר שהמועמד מתראיין ביחידה הוא יכול לקבל החלטה אם הוא מעוניין בתפקיד. גם המפקד הקולט יכול להחליט אם הוא מעוניין לקלוט את החייל אצלו, מה שמביא לכך שישנה נכונות מסויימת להתמודדות. יחד עם זאת,

במסלול זה אין ליווי של החייל המתנדב או של מפקדיו במהלך השירות, והשיבוץ הוא לתפקידים המבוססים על יכולותיו של המתנדב, כמעט ללא אפשרות לצאת לקורסים מקצועיים.

תכנית "חיבורים" - עמותת אפי - אספרגר ישראל - תוכנית לשילוב יחידני בצה"ל - התוכנית כוללת פרק הכנה קבוצתי

טרם צבאי. במהלך הכנה מותאם לכל חניך תפקיד לפי כישוריו, תחומי העניין שלו, יכולותיו וצרכי הצבא. עם הגיוס מלווה כל חניך באופן פרטני בהיקף התואם לצרכיו. ליווי ניתן גם למפקדים ולסביבה הקולטת. במהלך השירות, פעם בחודש, ממשיכים חניכי התוכנית להיפגש למפגש קבוצתי לצורך עיבוד חוויות השירות. חיילי התוכנית משולבים במגוון יחידות ותפקידים ברחבי הארץ. <http://hiburim.wixsite.com/hiburim>

תכנית "רואים רחוק" - מעבר לאופק (חל"צ) בשיתוף הקריה האקדמית אונ - משתתפי התכנית משרתים במקצועות

נדרשים בצה"ל ובשוק האזרחי, בהם מאפייני הספקטרום מהווים יתרון, כמו פענוח תצלומי אוויר, QA תכנה, מידענות, אלקטרוניקה ועוזרי מדריך כושר קרבי.

משתתפי התכנית עוברים קורס הכשרה טרום צבאי של כ-3 חודשים הכולל למידה של המקצוע הצבאי לצד למידת מיומנויות של כישורי חיים, מיומנויות עבודה והכנה לשירות הצבאי. בהמשך, המשתתפים מגיעים ליחידה בה הם מיועדים לשרת, לתקופת התנסות של כ-3-4 חודשים במתכונת אזרחית, על מנת שיוכלו להתנסות במסגרת העבודה, טרם גיוסם לצה"ל כמתנדבים. במהלך כל השירות מלווה צוות מקצועי של התכנית את משתתפי התכנית ביחידות ואת מפקדיהם.

www.roim-rachok.org

תכנית חיילים של עמותת אבני דרך - התכנית מציעה ליווי אישי ותיווך בכל תהליכי החיול ובשירות עצמו, תוך ליווי החייל,

משקיות הת"ש והמפקדים. התכנית כוללת ליווי פרטני ע"י מדריך ובמסגרתו נבנים יחד עם המשתתף מתווה לעבודה אישית והיעדים אותם הוא מבקש להשיג במסגרת התהליך. מתקיימות פגישות ליווי ותיווך במסגרת הצבאית עם החייל והגורמים המעורבים. בנוסף מתאפשרת השתתפות בסדנאות, הכשרות ופעילויות חברתיות.

www.avneiderech.org.il/programs/soldiers

תוכנית לשילוב בצה"ל-עמותת גוונים - תוכנית לשילוב יחידני המציעה הכנה קבוצתית ואישית לשירות, ליווי תהליכי המיון, הקליטה והשיבוץ בצה"ל וליווי החניכים ומפקדיהם במהלך השירות הצבאי בבסיסים ויחידות שונות ברחבי הארץ. התוכנית מיועדת לצעירים בעלי מוגבלויות שונות לרבות אוטיזם. ניתן ליצור קשר ב 9913*

כשמגיע צו ראשון - מומלץ להעביר ללשכת הגיוס במייל אבחונים ואישורים על הקלות בבחינות. במרבית הפעמים

יזומן הצעיר לקב"ן ויקבל פטור. בהמשך, על מנת להגיש בקשת התנדבות, ניתן לפנות למיטב ולהעביר את

המסמכים המבוקשים על ידם, או לפנות לאיש הקשר באחת התכניות.

עם כל המוטיבציה שיש לבנים ולהורים לגיוס לצה"ל, ישנם מקרים בהם השירות הצבאי, אפילו במסגרת התנדבות בתכנית הכוללת לוו, אינו המסגרת המתאימה. כמו כן, ישנם מקרים בהם גורמי בריאות הנפש לא יאשרו את ההתנדבות לצה"ל. ישנן [חלופות מצויינות וראויות](#) במסגרת תכניות של שירות לאומי, ונכון לבחון תכניות אלו כחלופה לשירות צבאי או כשלב הכנה להתנדבות לצה"ל.

ליאורה סלעי – מנהלת משותפת של תכנית "רואים רחוק"

מור אלון – מנהלת תכנית "חיבורים"